

van naïef-zinnelijke verliefdheid op het schoone naakt aan 't woord geweest; het is kenmerkend dat Rembrandt's weg ook in deze juist in tegengestelde richting blijkt te loopen: de traditioneele lieflijkheid wordt volkomen verbannen, ja men krijgt den indruk, dat de primitieve staat van 't eerste menschenpaar voor hem tot het toepassen van zijn „Entheroisierung” niet minder aanleiding is geweest, als het voor de anderen steeds geleid had tot een aurea-aetas-achtige styliseering.

Het had ook den Batavieren, wier heroiseering we reeds op zooveel punten konden gadeslaan evenmin ontbroken aan dezen glans der aurea aetas, die de Renaissance nu eenmaal bij elk vroeg cultuurstadium waarnam.¹⁾

Men krijgt het gevoel, dat er in de aangelegenheid van Rembrandt's Claudius Civilis meer factoren in het spel zijn, dan diens genie en Tactus' tekst ter eener zijde en het gebrekkig inzicht van de Amsterdamsche magistraat ter andere.

„Nicht aus dem heimischen Ziegel ist hier gebaut worden, sondern mit kostspieligem Haustein und Marmor”, de opmerking is van Neumann, maar het fiasco dat ontstond, toen Rembrandt's werk in dat gebouw zou worden geplaatst, mag evenmin gesteld worden op rekening van een eenvoudige tegenstelling van nationalen en uitheemschen stijl, daarvoor mist Rembrandt's kunst te veel, waarzonder het nationale ondenkbaar is.

En datgene, wat Rembrandt met de andere groote Hollanders gemeen had, de liefde voor het eigen leven der stille dingen, het gevoel voor de fijne contrasten der stoffen, voor de teere nuances van licht en kleur, had men dáárop een beroep kunnen doen voor het beschilderen van muurvlakken van ruim 5 × 5 meter? Toch heeft men het de Amsterdamsche regenten verweten dat zij het beste wat Holland ooit te bieden had, voorbij zijn gegaan, dat zij den uitheemschen stijl boven den nationalen hebben verkozen.

Wij willen hier een poging wagen, de voorgeschiedenis van die opdracht te construeeren; de in aanmerking komende onderwerpen zullen we niet minder de revue laten passeeren, dan de kunstenaars die men voor deze taak geschikt achtte.

Sedert de studies van Dr. H. Schneider²⁾ weet men, dat er voor de decoratie van het Amsterdamsche raadhuis een soort wedstrijd is geweest, dat men althans verschillende kunstenaars een ontwerp van eenzelfde voorstelling liet indienen en ook, dat van de beide Rembrandt-leerlingen G. Flinck en Bol de eerste tenslotte de opdracht kreeg, niet het minst omdat hij den stijl van zijn leermeester meer ontgroeid bleek te zijn. Flinck was het ook wien men reeds 12 Juli 1657 een bedrag van 1000 rijksdaalders uitkeerde voor zijn

¹⁾ Deze visie op het oudste verleden, die men in tegenstelling tot de hier besproken heroïsche de idyllische zou kunnen noemen, en die in litteratuur en beeldende kunst tot minstens evenveel uitingen aanleiding gaf, moet hier geheel buiten bespreking blijven.

²⁾ G. Flinck en J. Ovens in het Stadhuis te Amsterdam, in: Oud-Holland 42 (1925), p. 215 en Ferdinand Bol als Monumentalmaler im Amsterdamer Stadthaus, in: Jahrb. der preuss. Kunstsammlungen 47 (1926), p. 73.